

000 G

getuigen

WERKBOEK

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	4
1. UITGANGSPUNTEN	8
Doelstelling	
Doelgroep	
Methode	
2. ROLVERDELING	9
Rechter	
Openbare aanklager	
Advocaat	
Griffier	
Getuigen-deskundigen	
Jury	
Gang van zaken	
3. THEMA'S	13
Groepen binnen de dovenwereld	
Opvoeding	
Taal en cultuur	
Onderwijs	
Werk	
Hulp- en dienstverlening	
Relaties	
Godsdienst	
Samenleving	
4. VOORBEREIDING	17
Materiaal bestellen	
Instellen van de voorbereidingsgroep	
Begroting opstellen	
Thema kiezen	
Inschakelen van deskundigen	
Thema uitwerken	
Rollen verdelen	
Thema bespreken	
Reclame maken	
Zaal inrichten	
Zorgen voor een goede en serieuze sfeer	
Tijd indelen en bewaken	
Verslag maken	

BIJLAGEN

1. Stappenplan	24
2. Stellingen	25
3. Organisaties	33
4. Voorbeeldbrief	41
5. Voorbeeldstelling	42
6. Benodigheden	43
7. Plattegrond zaal	44

COLOFON

45

INLEIDING

Voor u ligt de handleiding van OOGgetuigen.

OOGgetuigen is een serie discussiebijeenkomsten in de vorm van een rechtszitting. De rechter leidt de discussie, de openbare aanklager valt aan en de advocaat voert de verdediging. Het publiek treedt op als getuige-deskundige en als jury.

Inmiddels hebben vijf rechtszittingen plaatsgevonden. Van iedere bijeenkomst is een integraal verslag verschenen. In Woord & Gebaar is een impressie van iedere bijeenkomst geplaatst. De bijeenkomsten zijn tevens vastgelegd in een fotoserie. Aan OOGgetuigen hebben tot nu toe 295 mensen deelgenomen, onder wie 150 mensen van buiten Amsterdam.

We laten enkele 'getuigen-deskundigen' uit OOGgetuigen aan het woord.

Over de Nederlandse Gebarentaal

In de Nederlandse taal zijn ook allerlei woorden voor 'de moeder van je moeder': oma, opoe, grootmoeder. Al die woorden staan in het woordenboek. Die woorden hebben een verschillende kleur. Ik vind het niet goed als kinderen maar één gebaar voor 'de moeder van je moeder' leren. Juist die verschillende gebaren maken de taal rijk. Als we gaan kiezen voor één gebaar voor 'de moeder van je moeder' maken we de Nederlandse Gebarentaal arm. Tony Bloem

Gebarentaal is van de doven. Het is hun natuurlijke taal. De gemeenschap bepaalt hoe nieuwe gebaren moeten worden gemaakt. Zo zijn er ook allemaal nieuwe gebaren voor bloemen ontstaan en voor vlees(waren). Het is aan de doven om de nieuwe gebaren te bedenken. Martie Koolhof

Het gaat niet alleen om taal, maar ook om identiteit en identificatie. Als dove kinderen les krijgen van een horende, kunnen ze zich niet identificeren. Henk Lengers

Over horenden in de dovenwereld

Ik vind dat dove mensen de maatschappij kunnen laten zien dat je niet perfect hoeft te zijn. Dat mensen allemaal verschillend kunnen zijn. Doven kunnen andere mensen helpen om dat te accepteren. Jacqueline Rensen

Vroeger was iedereen die een belangrijke functie had, horend. De dokter was horend, de tandarts was horend, de onderwijzers waren horend. Er was niemand met wie je je kon identificeren. Ik heb dat vroeger heel erg gemist. Jan van der Garde

Doven kunnen op basis van gelijkwaardigheid met horenden werken. Samenwerking is ook noodzakelijk, want de horende maatschappij is groot. Als we ons vijandig gedragen, hebben de horenden een stok om de hond te slaan. Als we bereid zijn om met de horenden samen te werken, krijgen we respect. Joni Oyserman

Over dove ouders en horende kinderen

Ik heb twee horende kinderen en ik kom uit een horende familie. Ik ben getrouwd met een dove man en hij komt uit een dove familie. Ik vind de discussie te weinig genuanceerd. Het gaat niet om doof of horend, het gaat om de persoon. Sommige dove ouders hebben steun nodig, sommige horende ouders ook. Toen ik mijn eerste kind kreeg, heb ik overlegd met mijn zuster. Het eerste kind is altijd moeilijk, voor iedereen. Bij het tweede kind weet je hoe het gaat. Dat is een stuk gemakkelijker. Jeantine Janse

*De maatschappij was vroeger heel betuttelend tegen dove ouders. Ik werd erop aangevalen dat ik gebaren maakte met de kinderen en mijn stem niet gebruikte. Ze zeiden dat dat egoïstisch van me was. Zo konden de kinderen toch niet leren praten, zeiden ze. Dus ging ik maar met ze zingen: een, twee, drie, vier, hoedje van papier!
Elly Muller*

Ik voel me thuis in de horende wereld en in de dovenwereld. Ik heb plezier in beide werelden. Ik werk als tolk met dove kinderen. Ik ga ook om met horende vrienden. Dus ik beweeg me in beide werelden. Dat is wel in evenwicht. Angélique Kat

Als horend kind voelde ik vaak een loyaliteitsconflict. Ik ben als horende vaak afgewezen door de dovenwereld. Dan waren er allemaal doven bij elkaar. 'Ben je horend?' vroegen ze dan. 'Ja,' zei ik. Dan wendden ze zich van me af; ze is horend, dus niet interessant. Het was een subtiele afwijzing. Corrie van Tijsseling

Over homo's en lesbo's in de dovenwereld

Dat homo's altijd vrouwelijk zijn en lesbo's altijd mannelijk is stereotiep. Zo praten horenden ook over doven. Ze zeggen dat doven dom zijn, wantrouwend en rechtlijnig. Dat vinden doven toch ook vervelend als er zo over hen gepraat wordt? Horenden kennen de doven niet. Daarom praten ze vanuit vooroordelen over doven. Hetero's kennen homo's niet en praten vanuit vooroordelen over homo's. Erika Zeegers

*Toen ik op school zat, wist ik niets van lesbisch zijn. Er werd wel informatie gegeven over hetero zijn. Ik heb dus heel veel tijd verloren. Nu werk ik zelf in het dovenonderwijs en ik vertel de leerlingen dat ik lesbisch ben. Leerlingen stellen mij veel vragen die ik beantwoord. Ik vind het jammer dat ik vroeger niet zo een docente heb gehad.
Annemieke van Brandenburg*

Over jongeren en ouderen in de dovenwereld

De ouderen van nu zijn de jongeren van vroeger. Het zijn de jongeren van vroeger geweest die hebben gevochten voor voorzieningen als tweetalig onderwijs, tolken, nieuws voor doven en slechthorenden, ondertiteling. Nu zijn wij oud en moeten de jongeren het overnemen. Rudi Hietbrink

Toen ik vroeger op de dovenschool zat, zaten jonge en oudere leerlingen bij elkaar. De kleinere kinderen leerden van de grotere. Er was veel onderling contact. We speelden samen buiten, we leerden gebaren van hen. We keken tegen hen op. Maar nu, bij de nieuwe Ammanschool, zijn de jongere en oudere leerlingen gescheiden.

Ze ontwikkelen ieder hun eigen gebaren. Ze leren niet meer van elkaar. Ik vind dat slecht. Ik vind dat de situatie van vroeger weer terug moet komen. John van Gelder

Ook dove jongeren voelen verbondenheid met de dovenwereld, maar ze hoeven niet meer echt bij elkaar te komen. Er zijn veel meer technische mogelijkheden. Via het Internet bijvoorbeeld zijn nu ook veel contacten. Pascal Ursinus

Ik maak me zorgen over de solidariteit. Door de individualisering is er minder solidariteit. Neem bijvoorbeeld de gebarenpostzegel. Er is niet genoeg actie voor gevoerd en nu hebben we geen gebarenpostzegel. Doven moeten zich bewust worden van wat er in de maatschappij gebeurt en leren om demonstraties te organiseren. Doven hebben geen sleutelposities. Johan Wesemann

OOGgetuigen is ontstaan vanuit de constatering van John van Gelder (oprichter van Theater 't OOG) dat doven tijdens congressen en andere inhoudelijke bijeenkomsten vaak niet aan de discussie meedoen omdat daar Nederlands de voertaal is en zij de discussie alleen via een tolk kunnen volgen en voeren. Door de Nederlandse Gebarentaal als voertaal te nemen voor OOGgetuigen kunnen doven rechtstreeks, in hun eigen taal aan de discussie deelnemen.

OOGgetuigen is een initiatief van Theater 't OOG en wordt uitgevoerd door Handtheater in samenwerking met Woord & Gebaar.

Handtheater is een theatergroep die voorstellingen brengt in de Nederlandse Gebarentaal. Theater 't OOG is een theater annex cultureel centrum voor dovencultuur en gebarentaal in Amsterdam. Woord & Gebaar is een landelijk maandblad binnen de dovenwereld.

De serie OOGgetuigen in Theater 't OOG fungeert als proeftuin. Op basis van deze serie is deze handleiding geschreven, waarin de spelregels van OOGgetuigen worden aangegeven en toegelicht zodat instellingen zelf OOGgetuigen kunnen organiseren voor hun doelgroep. Inmiddels heeft Handtheater op verzoek van de Jongerencommissie en de welzijnsstichting Rotterdam een discussie in de vorm van een rechtszitting georganiseerd.

1. UITGANGSPUNTEN

Doelstelling

De doelstelling van OOGgetuigen is doven een platform te bieden waarop zij in hun eigen taal, de Nederlandse Gebarentaal, hun meningen kunnen uiten en aanscherpen, en met elkaar van gedachten kunnen wisselen over thema's die hen direct aangaan.

Doelgroep

OOGgetuigen richt zich op de dovengemeenschap en op groepen daarbinnen. Organisaties binnen de dovengemeenschap, zoals welzijnsstichtingen, kunnen OOGgetuigen gebruiken om een discussie binnen hun organisatie te voeren over thema's die zij van belang achten.

Horenden zijn welkom, maar kunnen alleen aan de discussie deelnemen als zij de Nederlandse Gebarentaal op een redelijk niveau beheersen. OOGgetuigen wordt namelijk niet getolkt.

Methode

Er is gekozen voor een discussie in de vorm van een rechtszitting.

Voor deze keuze is een aantal argumenten:

- De meeste mensen hebben respect voor de rechtbank. Een discussie in de vorm van een rechtszitting roept een sfeer van respect op, waardoor het onderwerp van de discussie en de mensen die aan de discussie deelnemen serieuze aandacht krijgen. De toga's en de aankleding van de zaal zijn daarom heel belangrijk.
- Een discussie wordt meestal door één persoon geleid. De discussie in de vorm van een rechtszitting heeft vier discussieleiders: de rechter, de griffier, de openbare aanklager en de advocaat. De rechter stelt zich neutraal op en heeft tot taak de discussie te leiden, daarbij geholpen door de griffier. De openbare aanklager en de advocaat stimuleren de discussie en lokken het publiek uit door uitgesproken en tegengestelde meningen te verdedigen.
- Het publiek wordt aangemoedigd letterlijk en figuurlijk een standpunt in te nemen. Als iemand het eens is met de advocaat gaat hij of zij bij de advocaat staan. Is iemand het eens met de openbare aanklager, dan gaat hij of zij bij de openbare aanklager staan.

De voertaal van OOGgetuigen is de Nederlandse Gebarentaal. Er is uitdrukkelijk voor gekozen om de rechtszittingen niet te tolken. Veel doven passen hun communicatievorm aan als er horenden aanwezig zijn die de Nederlandse Gebarentaal niet beheersen. Men gaat stem gebruiken, waardoor de kwaliteit van de gebarentaal - en daarmee van de discussie - achteruit gaat.

2. ROLVERDELING

Tijdens OOGgetuigen zijn er zes verschillende rollen:

- rechter
- openbare aanklager of officier van justitie
- verdediger of advocaat
- griffier
- getuigen-deskundigen
- jury.

De rollen van rechter, advocaat en griffier worden altijd gespeeld door dove mensen. De rol van openbare aanklager wordt soms gespeeld door een horende. Degenen die de rol van rechter, openbare aanklager en advocaat spelen, moeten aan een aantal eisen voldoen:

- Ze moeten bekendheid hebben in de groep voor wie u OOGgetuigen organiseert.
- Ze moeten gewend zijn in het openbaar op te treden.
- Ze moeten de Nederlandse Gebarentaal goed beheersen.

De rechter moet enige ervaring hebben in het leiden van discussies.

De advocaat en de openbare aanklager moeten enige kennis van en ervaring met het thema hebben.

Rechter

Bij een echte rechtszitting is de rechter onafhankelijk en staat boven de strijdende partijen.

De rechter bemoeit zich niet met de inhoud van de discussie. Hij is neutraal, geeft dus niet zijn eigen mening.

Bij OOGgetuigen heeft de rechter de volgende taken:

- vertellen wat OOGgetuigen is
- vertellen wat het thema is
- zichzelf, de openbare aanklager, advocaat en griffier voorstellen
- vertellen wat de rol van de rechter is, namens wie de openbare aanklager optreedt, welke groep er door de advocaat wordt verdedigd
- benadrukken dat de openbare aanklager en advocaat een rol spelen en dus niet altijd hun eigen mening zeggen
- de gang van zaken toelichten:
 - de rechter noemt de stelling
 - de openbare aanklager geeft zijn mening
 - de advocaat geeft zijn mening
 - het publiek reageert: als iemand het eens is met de advocaat gaat hij aan de kant van de advocaat staan; als iemand het eens is met de openbare aanklager, gaat hij aan de kant van de openbare aanklager staan; als iemand het met beiden eens of oneens is, gaat hij bij de rechter staan
 - de griffier let op wie er aan de beurt is
 - na elke stelling wordt er gestemd door handopsteken
- het gesprek leiden
- op de tijd letten

- de discussie stimuleren
- mensen uit het publiek uitnodigen om iets te zeggen
- opletten dat mensen niet van het onderwerp afdwalen
- ingrijpen als mensen elkaar beledigen
- de discussie samenvatten
- het stemmen (door handopsteken) begeleiden.

Openbare aanklager

Tijdens een echte rechtszitting treedt de openbare aanklager op namens de staat. Bij OOGgetuigen vertegenwoordigt de openbare aanklager de meerderheid of de groep met de meeste macht.

De openbare aanklager heeft de volgende taken:

- de meerderheid of de groep met de meeste macht vertegenwoordigen
- de discussie stimuleren door reacties uit te lokken van het publiek
- de advocaat aanvallen.

Advocaat

Tijdens een echte rechtszitting verdedigt de advocaat de aangeklaagde. Bij OOGgetuigen verdedigt de advocaat de belangen van de minderheid of de groep met de minste macht.

De advocaat heeft de volgende taken:

- de minderheid of de groep met de minste macht vertegenwoordigen
- de discussie stimuleren door reacties uit te lokken van het publiek
- de openbare aanklager aanvallen.

Griffier

De griffier is de secretaris van de rechtbank. De griffier bemoeit zich niet met de discussie en stelt zich neutraal op, net als de rechter.

Bij OOGgetuigen heeft de griffier de volgende taken:

- de rechter assisteren
- opletten wie er iets wil zeggen
- opletten wie er aan de beurt is
- de namen noteren van de getuigen-deskundigen
- de stemmen tellen.

Getuigen-deskundigen

Getuigen-deskundigen kunnen door de openbare aanklager of de advocaat worden opgeroepen om hun mening te geven vanuit hun deskundigheid.

Bij OOGgetuigen zijn de mensen in het publiek de getuigen-deskundigen. Als iemand in het publiek zijn mening wil geven, steekt hij zijn hand op. De griffier let op wie er aan de beurt is.

Als de getuige-deskundige het eens is met de advocaat, gaat hij bij de advocaat staan en geeft zijn mening. Is de getuige-deskundige het eens met de openbare

aanklager, dan gaat hij aan de kant van de openbare aanklager staan. Natuurlijk is het ook mogelijk dat de getuige-deskundige het met geen van beiden eens is. Dan gaat hij naast de rechter staan.

Jury

In Nederland hebben we geen jury bij een rechtszaak, zoals in de Verenigde Staten bijvoorbeeld. In de jury zitten gewone burgers die uiteindelijk moeten besluiten of een aangeklaagde schuldig of onschuldig is.

Bij OOGgetuigen kunnen de mensen in het publiek aangeven met wie ze het eens zijn: met de advocaat, met de openbare aanklager of met geen van beiden.

Ze geven hun mening door hun hand op te steken.

De griffier telt de stemmen voor en tegen.

Gang van zaken

De rechter gebaart iedere stelling duidelijk. Hij of zij zet de groot uitgeprinte stelling op een standaard die voor de tafel staat, zodat het publiek de stelling ook kan lezen (zie bijlage 5).

Vervolgens geeft de rechter het woord aan de openbare aanklager die zijn of haar mening over de stelling geeft. Daarna is de advocaat aan de beurt.

De rechter nodigt ten slotte het publiek uit om te reageren.

3. THEMA'S

In Theater 't OOG hebben vijf OOGgetuigen plaatsgevonden met de volgende onderwerpen:

13 juni 1997	Nederlandse Gebarentaal
3 oktober 1997	Horenden in de dovenwereld
20 maart 1998	Dove ouders en horende kinderen
8 mei 1998	Homo's en lesbo's in de dovenwereld
10 juli 1998	Ouderen en jongeren in de dovenwereld

Hieronder hebben we een aantal onderwerpen geïnventariseerd waarover OOGgetuigen zou kunnen gaan.

Achter ieder onderwerp staat namens wie de openbare aanklager en de advocaat optreden.

De openbare aanklager treedt op namens de meerderheid en/of namens de groep met de meeste macht. De advocaat treedt op namens de minderheid en/of de groep met de minste macht. Soms is het twijfelachtig welke groep als minderheid moet worden gezien of als groep met de minste macht. Neem bijvoorbeeld het thema 'kinderen van dove ouders'. Hebben de dove ouders de meeste macht of hun horende kinderen? Wij hebben ervoor gekozen om de openbare aanklager te laten optreden namens de horende kinderen. In gezinsverband zijn horende kinderen namelijk wel ondergeschikt aan hun dove ouders, maar maatschappelijk gezien staan horende kinderen over het algemeen sterker dan hun dove ouders.

In de opsomming komt soms de tweedeling 'doven en Doven' voor. Onder Doven (met een hoofdletter) verstaan we dove mensen die trots zijn op hun eigen taal en cultuur, hun identiteit als dove willen behouden, wel willen meedoen aan de samenleving (participeren), maar zich niet volledig willen aanpassen (assimileren).

Hoe een onderwerp kan worden voorbereid staat in het volgende hoofdstuk.

Groepen binnen de dovenwereld

	Openbare aanklager namens	Advocaat namens
- ouderen en jongeren	ouderen	jongeren
- mannen en vrouwen	mannen	vrouwen
- buitenlandse doven	Nederlanders	buitenlanders
- doven met/zonder opleiding	hoog opgeleiden	laag opgeleiden
- horenden in de dovenwereld	horenden	doven
- homo's en lesbo's	hetero's	homo's
- doven en slechthorenden	doven	slechthorenden

Opvoeding

	Openbare aanklager namens	Advocaat namens
- kinderen van dove ouders	kinderen	dove ouders
- horende ouders en dove kinderen	horende ouders	dove kinderen
- dove kinderen en hun horende broers en zussen	horende broers/zussen	dove kinderen

Taal en cultuur

	Openbare aanklager namens	Advocaat namens
- Nederlandse Gebarentaal	doven	Doven
- dovencultuur	doven	Doven
- plaats van de sport	sporters	niet sporters
- doven en muziek	voorstanders van muziek	tegenstanders van muziek
- het beeld van doven in de film, literatuur enz.	doven	Doven
- theater in NGT	doven	Doven
- docenten NGT: doof of horend?	horende docenten	dove docenten

Onderwijs

	Openbare aanklager namens	Advocaat namens
- rugzakje	voorstanders	tegenstanders
- positie van dove medewerkers	horende leerkrachten	dove leerkrachten
- tweetaligheid	tegenstanders	voorstanders
- identificatie	horende leerkrachten	dove leerkrachten

Werk

	Openbare aanklager namens	Advocaat namens
- doven en werk	doven	Doven
- relatie met horende collega's	horende collega's	doven

Hulp- en dienstverlening

- cochleaire implantaten
- tolken
- psychische hulpverlening

Openbare aanklager namens

voorzitters
tolken
hulpverleners

Advocaat namens

tegenstanders
doven
doven

Relaties

- dove/horende partners

Openbare aanklager namens

doven met horende
partner

Advocaat namens

met dove partner

Godsdienst

- religie en handicap

Openbare aanklager namens

gelovigen

Advocaat namens

niet gelovigen

Samenleving

- integratie
- discriminatie
- relatie met de overheid
- ondertiteling en teletekst

Openbare aanklager namens

voorzitters
horenden
overheid
NOS

Advocaat namens

tegenstanders
doven
doven met klachten
doven

4. VOORBEREIDING

In bijlage 1 vindt u een stappenplan. Daarin staat wat u moet doen, stap voor stap, om een OOGgetuigen voor te bereiden.

Materiaal bestellen

De rechter, openbare aanklager en advocaat dragen een toga en een bef. De griffier draagt donkere kleding (zwart of donkerblauw).

Bij Handtheater kan een koffer met drie toga's en drie beffen worden gehuurd. In deze koffer zitten ook andere benodigdheden voor OOGgetuigen (zie bijlage 6).

Instellen van de voorbereidingsgroep

U vormt een voorbereidingsgroep van drie personen.

De voorbereidingsgroep is verantwoordelijk voor de voorbereiding van OOGgetuigen.

De leden van de voorbereidingsgroep lezen de handleiding en de verslagen van OOGgetuigen 1 tot en met 5, die in Theater 't OOG hebben plaatsgevonden.

Begroting opstellen

De voorbereidingsgroep kan een financiële bijdrage vragen aan een particulier fonds. Bedenk wel dat de meeste fondsen er lang over doen om een beslissing over een aanvraag te nemen.

Het is ook mogelijk om het publiek een toegangsprijs te laten betalen om de onkosten te dekken, zoals de huur van de koffer met materialen, de reiskosten van deskundigen, de rechter, openbare aanklager, advocaat en griffier.

Maak een overzicht van de onkosten en een schatting van de inkomsten. Bepaal op basis daarvan een toegangsprijs.

Thema kiezen

De voorbereidingsgroep kiest het thema voor OOGgetuigen.

De keuze van het thema hangt af van de groep waarvoor u OOGgetuigen organiseert.

Inschakelen van deskundigen

De voorbereidingsgroep gaat na welke organisaties en/of personen deskundigheid of ervaring hebben op het gebied van het onderwerp.

Om een paar voorbeelden te noemen:

THEMA	ORGANISATIE
homo's en lesbo's jongeren en ouderen	Het Roze Gebaar Jongerencommissie Landelijke Organisatie Dove Ouderen
kinderen van dove ouders horende ouders en dove kinderen	CODA FODOK

In bijlage 3 vindt u een lijst met namen en adressen van organisaties per thema. De voorbereidingsgroep neemt contact op met de organisatie en vraagt of de organisatie wil meewerken aan de voorbereiding van OOGgetuigen.

Thema uitwerken

De voorbereidingsgroep nodigt vertegenwoordigers van de organisatie uit en onderzoekt samen met hen het thema. Als voorbeeld nemen we het onderwerp 'ouderen en jongeren in de dovenwereld'.

Ieder schrijft op welke meningen jongeren hebben over ouderen, en welke meningen ouderen hebben over jongeren.

Verzamel wat iedereen heeft opgeschreven en maak een lijst.

Welke meningen hebben jongeren over ouderen? Bijvoorbeeld:

- Ouderen hebben geen brede visie. Ze staan niet open.
- De activiteiten die ouderen organiseren voor jongeren zijn ouderwets, niet aantrekkelijk.
- Ouderen hebben een lage opleiding en weten weinig van de horende wereld.
- Ouderen geven jongeren te weinig verantwoordelijkheid.
- Ouderen praten altijd over vroeger.
- Ouderen weten alles beter.

Welke meningen hebben de ouderen over de jongeren? Bijvoorbeeld:

- Jongeren zijn veel minder solidair met de dovenwereld dan vroeger.
- Jongeren doen bijna geen vrijwilligerswerk of bestuurswerk.
- Jongeren maken gebruik van voorzieningen, maar wie hebben voor de voorzieningen gevochten? De ouderen!
- Jongeren zijn alleen geïnteresseerd in sport en de disco.
- Jongeren hebben een hogere opleiding en kijken neer op oudere doven.
- Jongeren komen niet meer naar de dovenclubs.

Kies samen vijf stellingen en één reservestelling uit.

Bepaal de volgorde. Wissel de stellingen af: een mening van de jongeren, dan een mening van de ouderen, dan weer een mening van de jongeren enz.

Print de stellingen uit op groot formaat. De rechter zet de stelling die besproken gaat worden, op een standaard voor de tafel, zodat het publiek de stelling kan lezen. (Zie bijlage 5.)

Rollen verdelen

De voorbereidingsgroep maakt een lijstje van mensen die de rol van rechter, openbare aanklager, advocaat en griffier kunnen spelen.

De rol van rechter, advocaat en griffier worden altijd door dove mensen gespeeld.

De openbare aanklager is meestal ook doof. Soms is het nodig dat een horende de rol van openbare aanklager speelt. Dat is afhankelijk van het onderwerp.

Neem bijvoorbeeld het onderwerp: dove ouders en horende kinderen. De openbare aanklager die namens de horende kinderen van dove ouders optreedt, kan dan horend zijn. Tijdens de OOGgetuigen in Theater 't OOG is Lud van der Garde (tolk en zoon van dove ouders) als openbare aanklager opgetreden.

Voorwaarde is dat de horenden die meedoen de Nederlandse Gebarentaal goed beheersen.

De voorbereidingsgroep vraagt de mensen die op het lijstje staan of zij de rol van rechter, openbare aanklager, advocaat of griffier willen spelen. Zij worden uitgenodigd voor een bijeenkomst om OOGgetuigen voor te bereiden.

Thema bespreken

De voorbereidingsgroep stuurt de stellingen per post of fax naar de mensen die de rol van rechter, openbare aanklager, advocaat en griffier gaan spelen.

Tijdens de voorbereidingsbijeenkomst bespreekt de voorbereidingsgroep met hen de stellingen en worden deze eventueel nog veranderd.

De voorbereidingsgroep bespreekt met hen welke taken zij hebben.

Reclame maken

De voorbereidingsgroep maakt reclame voor OOGgetuigen:

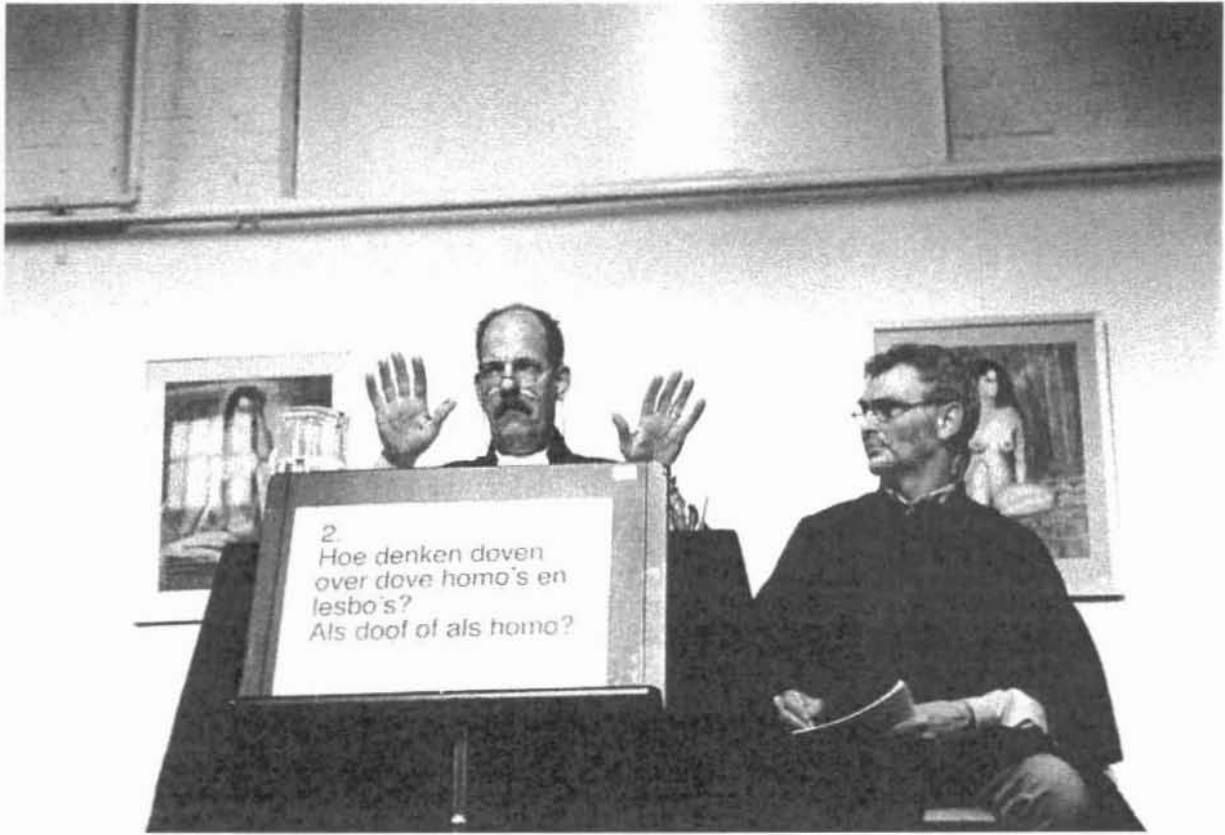
- via Teletekst
- via een brief
- via een mededeling op het prikbord.

Leg uit wat OOGgetuigen is: een discussie in de vorm van een rechtszaak.

Vermeld:

- thema
- datum
- plaats
- tijd
- naam rechter
- naam openbare aanklager
- naam advocaat
- naam griffier
- eventueel toegangsprijs.

Zie het voorbeeld in bijlage 4.

Zaal inrichten

De rechter, openbare aanklager en advocaat moeten vanuit de zaal goed te zien zijn. Het is aan te raden om hen op een verhoging te zetten.

De rechter zit in het midden, de advocaat vanuit het publiek gezien links, de openbare aanklager rechts. De griffier zit naast de rechter. Zorg voor een rustige achtergrond en voldoende licht.

De rechter, openbare aanklager en advocaat hebben ieder een eigen tafel. Over de tafel ligt een zwart kleed. Deze kleden kunnen ook via Handtheater worden gehoord. (Zie bijlage 6.)

Op de tafels staan een waterkan en een glas.

De griffier heeft een blocnote en pen. De rechter heeft een hamer.

Het publiek zit in de vorm van een halve maan, in maximaal vier rijen achter elkaar. Zorg voor 'gangetjes' zodat mensen gemakkelijk naar voren kunnen komen.

Ga uit van minimaal zestig en maximaal tachtig mensen. Als het publiek uit meer dan tachtig mensen bestaat, krijgen te weinig mensen een kans om iets te zeggen. (Zie bijlage 7.)

Zorgen voor een goede en serieuze sfeer

OOGgetuigen is een discussie in de vorm van een rechtszaak. Voor deze vorm is gekozen, omdat mensen een rechtbank serieus nemen. De rechter, openbare aanklager, advocaat en griffier moeten zich dan ook waardig gedragen.

De griffier waarschuwt het publiek wanneer de zitting gaat beginnen. De rechter komt als eerste binnen, gevolgd door de openbare aanklager en de advocaat.

Het publiek staat op als zij binnenkomen en gaat zitten als de rechter zit.

Natuurlijk mag er tijdens OOGgetuigen worden gelachen. De openbare aanklager en de advocaat mogen hun meningen aandikken, met als uitdrukkelijk doel het publiek uit te lokken hun mening te geven. De rechter moet echter neutraal zijn en serieus blijven. De rechter moet tevens ingrijpen als iemand persoonlijk wordt aangevallen of beledigd.

Tijd indelen en bewaken

De rechter en griffier letten op de tijd.

Per stelling wordt ten hoogste twintig minuten gediscussieerd. De rechter kan de discussie eerder afronden, bijvoorbeeld al na vijftien minuten.

Vóór de pauze worden drie stellingen besproken, ná de pauze twee stellingen. Als er nog tijd is en het publiek heeft er zin in, kan de reservestelling worden besproken.

De pauze duurt ook twintig minuten.

Als alle stellingen worden behandeld, duurt de bijeenkomst twee uur en tien minuten inclusief pauze.

Tijdschema:

20.00 - 20.10 uur	inleiding rechter
20.10 - 20.30 uur	stelling 1
20.30 - 20.50 uur	stelling 2
20.50 - 21.10 uur	stelling 3
21.10 - 21.30 uur	pauze
21.30 - 21.50 uur	stelling 4
21.50 - 22.10 uur	stelling 5

Verslag maken

Van de discussie kan een verslag worden gemaakt. Het notuleren van een discussie van twee uur is vermoeiend. Schakel daarom meerdere notulisten in. Zij verslaan ieder een deel van de discussie. De notulisten moeten zowel de Nederlandse Gebarentaal als het Nederlands goed beheersen. De notulist zit achter in de zaal tegenover de rechter, het liefst op een verhoging, zodat hij of zij de rechter, openbare aanklager, advocaat, griffier en de getuigen-deskundigen goed kan zien.

De discussie kan ook op video worden opgenomen. Het voordeel van een video-opname is dat de discussie in de eigen taal wordt vastgelegd. Bovendien kan de discussie achteraf worden vertaald naar het geschreven Nederlands.

BIJLAGE 1

STAPPENPLAN

Dit stappenplan begint tien weken vóór het plaatsvinden van OOGgetuigen. In het stappenplan is aangegeven wat er moet worden gedaan en hoeveel weken van te voren. U kunt zelf invullen door wie de activiteiten moeten worden gedaan.

TIJD	TE VERRICHTEN WERKZAAMHEDEN	UIT TE VOEREN DOOR
Week 10	Materiaal bestellen	initiatiefnemer
Week 8	Handleiding doorlezen	initiatiefnemer
Week 6	Vorbereidingsgroep vormen	initiatiefnemer
	Begroting maken
	Thema kiezen
	Inschakelen van deskundigen
Week 4	Thema uitwerken
	Rollen verdelen
	Stellingen versturen naar rechter, openbare aanklager, advocaat en griffier
Week 2	Thema bespreken met de rechter, openbare aanklager, advocaat en griffier
	Brief, teletekstbericht opstellen
	Reclame maken
	- via Teletekst - via een brief - via een mededeling op het prikbord
OOGgetuigen	Zaal inrichten
	Verslag maken

BIJLAGE 2

STELLINGEN

In deze bijlage vindt u per thema vijf stellingen als voorbeeld. De volgorde is niet dwingend en kan veranderd worden.

GROEPEN BINNEN DE DOVENWERELD

Ouderen en jongeren

1. Jongeren zijn te weinig actief in de dovenwereld. Ze doen bijna geen vrijwilligerswerk of bestuurswerk.
2. Ouderen hebben geen brede visie. Ze staan niet open.
3. Jongeren maken gebruik van voorzieningen, maar wie hebben voor de voorzieningen gevochten? De ouderen!
4. De activiteiten die ouderen organiseren voor jongeren zijn ouderwets, niet aantrekkelijk.
5. De jongeren zijn veel minder solidair met de dovenwereld dan vroeger.

Mannen en vrouwen

1. Dove mannen hebben liever een horende partner.
2. In de dovengemeenschap is te weinig aandacht voor de vragen en problemen van vrouwen.
3. Dove vrouwen worden door de horende samenleving meer onderdrukt dan dove mannen.
4. Dove vrouwen en mannen werken in de dovengemeenschap als gelijkwaardigen samen.
5. Dove vrouwen hebben liever een dove partner.

Buitenlandse doven

1. Buitenlandse doven worden in de dovengemeenschap gediscrimineerd.
2. De dovenscholen zijn door de komst van buitenlandse leerlingen veranderd.
3. Buitenlandse doven verrijken de dovencultuur.
4. Buitenlandse doven kunnen beter in hun eigen land blijven.
5. Buitenlandse doven zijn in de eerste plaats doof, in de tweede plaats buitenlander.

Doven met/zonder opleiding

1. Doven met een hogere opleiding kijken op de andere doven neer.
2. Doven met een hogere opleiding geven de dovengemeenschap status.
3. In de dovengemeenschap gaan hoger en lager opgeleiden als gelijkwaardigen met elkaar om.
4. Doven met een hogere opleiding zijn liever in de horende wereld.
5. Doven met een hogere opleiding zijn meer gefrustreerd dan doven met een lagere opleiding.

Horenden in de dovenwereld

1. Doven kunnen niet leven zonder horenden.
2. Horenden hebben de dovenwereld nodig.
3. Doven en horenden kunnen als gelijkwaardigen samenwerken.
4. Horenden in de dovenwereld moeten de Nederlandse Gebarentaal beheersen.
5. Horenden in de dovenwereld spelen de baas.

Homo's en lesbo's

1. De dovenwereld accepteert homo's en lesbo's niet.
2. Dove homo's en lesbo's zijn in de eerste plaats doof.
3. Dove homo's en lesbo's zonderen zich van de dovenwereld af.
4. Dove homo's en lesbo's zijn veel actiever in de dovenwereld dan de hetero's.
5. Dove jongeren moeten voorlichting krijgen over homo zijn.

Doven en slechthorenden

1. Slechthorenden kijken op doven neer.
2. Doven houden te weinig rekening met slechthorenden.
3. Slechthorenden horen niet thuis in de dovengemeenschap.
4. Tussen doven en slechthorenden is geen essentieel verschil.
5. De taal van slechthorenden is het Nederlands, niet de Nederlandse Gebarentaal.

OPVOEDING

Kinderen van dove ouders

1. Dove ouders maken misbruik van hun kinderen.
2. Kinderen maken misbruik van hun dove ouders.
3. Dove ouders hebben begeleiding nodig bij de opvoeding.
4. Dove ouders hebben liever dove kinderen.
5. Horende kinderen van dove ouders horen thuis in de dovenwereld.

Horende ouders en dove kinderen

1. Horende ouders hebben liever horende kinderen.
2. Horende ouders en dove kinderen behoren tot twee verschillende werelden.
3. Horende ouders moeten de Nederlandse Gebarentaal leren.
4. Horende ouders hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de emancipatie van doven.
5. Dove kinderen kunnen beter dove ouders hebben.

Dove kinderen en hun horende broers en zussen

1. Horende kinderen met een dove broer of zus krijgen te weinig aandacht van hun ouders.
2. Horende kinderen moeten hun dove broer of zus helpen.
3. Een doof kind in een gezin is een verrijking.
4. Het hebben van een dove broer of zus is een zware last voor kinderen.
5. Horende kinderen hebben juist een sterke band met hun dove broer of zus.

TAAL EN CULTUUR

Nederlandse Gebarentaal

1. Nederlandse Gebarentaal is een volwaardige taal.
2. De Nederlandse Gebarentaal moet gestandaardiseerd worden.
3. Nieuwe gebaren moeten door een speciaal centrum worden bedacht, zoals het Nederlands Gebarencentrum.
4. Docenten Nederlandse Gebarentaal moeten zelf doof zijn.
5. De dialecten in Nederland moeten blijven bestaan.

Dovencultuur

1. Dovencultuur bestaat niet.
2. Dovencultuur is een subcultuur.
3. De gebarentaal is het belangrijkste aspect van de dovencultuur.
4. Dovencultuur is een derdewereldcultuur
5. Dovencultuur verdwijnt als de doven beter zijn opgeleid.

Plaats van de sport

1. Sport is een uitstekend middel om te integreren.
2. De aandacht voor sport gaat ten koste van andere vormen van cultuur, zoals film en theater.
3. Door sport kunnen doven internationale contacten maken.
4. Doven zijn minder goed in sport dan horenden.
5. Bij de dovensport is ontmoeting belangrijker dan winnen.

Doven en muziek

1. Het is erg voor doven dat ze geen muziek kunnen horen.
2. Horenden dringen muziek op aan de doven.
3. Muziek kan niet zichtbaar worden gemaakt.
4. Op de dovenscholen moet muziekonderwijs worden gegeven.
5. Doven kunnen muziek maken.

Het beeld van doven in de film, literatuur enz.

1. Het beeld van doven in de film en de literatuur is onjuist.
2. Er worden te weinig films gemaakt en boeken geschreven door doven.
3. Een film als 'Kinderen van een mindere god' is belangrijk voor de doven-gemeenschap.
4. Er moeten meer doven voorkomen in film en literatuur.
5. De rol van een doof persoon kan ook door een horende worden gespeeld.

Theater in Nederlandse Gebarentaal

1. Theater in Nederlandse Gebarentaal is alleen voor doven.
2. Dove personages moeten altijd door dove acteurs worden gespeeld.
3. De regisseur moet doof zijn.
4. Toneelstukken in Nederlandse Gebarentaal moeten altijd getolkt worden in het Nederlands.
5. Er moet een theateropleiding komen voor doven.

Docenten NGT: doof of horend?

1. Docenten Nederlandse Gebarentaal moeten zelf doof zijn.
2. Doven hebben meer moeite met de opleiding tot docent Nederlandse Gebarentaal dan horenden.
3. Horenden die docent NGT worden, pakken het werk van de doven af.
4. Horenden kunnen wel lesgeven in de NGT, maar nooit overbrengen wat het betekent om doof te zijn.
5. Er zijn te weinig doven die docent willen worden.

ONDERWIJS

Rugzakje

1. Dove kinderen tot en met 12 jaar moeten op de dovenschool blijven.
2. Dove kinderen leren ervan als ze een of meerdere dagen per week op een horende school zijn.
3. Het is belangrijk voor horende kinderen om een dove klasgenoot te hebben.
4. Horende kinderen die een dove klasgenoot hebben, moeten les krijgen in de Nederlandse Gebarentaal.
5. Het rugzakje is de eerste stap naar het opheffen van het dovenonderwijs.

Positie van dove medewerkers op school

1. Dove medewerkers op school zijn onmisbaar voor de identificatie.
2. Dove medewerkers op de dovenscholen hebben een ondergeschikte positie.
3. Dove medewerkers verzuimen vaker dan horende medewerkers.
4. Horende medewerkers houden te weinig rekening met hun dove collega's.
5. Overal op school moeten gebaren worden gemaakt, ook in de docentenkamer.

Tweetaligheid

1. Dove kinderen moeten eerst de Nederlandse Gebarentaal leren en dan pas het (geschreven) Nederlands.
2. Er moet niet zoveel aandacht en energie worden besteed aan het leren spreken.
3. Nederlandse Gebarentaal moet een apart schoolvak worden.
4. Alle lessen moeten in de Nederlandse Gebarentaal worden gegeven.
5. Op school mogen geen dialecten worden gebruikt.

Identificatie

1. Het merendeel van de leerkrachten moet doof zijn.
2. Op de dovenscholen moeten vaak dove volwassenen worden uitgenodigd.
3. Dovencultuur en dovengeschiedenis moeten een apart schoolvak worden.
4. Dove leerlingen moeten stage lopen bij dove volwassenen.
5. Jongere en oudere leerlingen moeten in één gebouw gehuisvest worden.

WERK

Doven en werk

1. (Bijna) alle beroepen zijn voor doven geschikt.
2. Horenden krijgen eerder promotie dan doven.
3. Doven kunnen geen chef of directeur worden.
4. Doven hebben een betere concentratie dan horenden.

5. Veel bedrijven hebben geen of te weinig voorzieningen voor doven (tekst-telefoon, visueel brandalarm, tolk).

Relatie met horende collega's

1. Horenden hebben te weinig begrip voor hun dove collega.
2. Horenden met een dove collega moeten een cursus Nederlandse Gebarentaal volgen.
3. Horenden discrimineren hun dove collega.
4. Een bedrijf zou meer doven tegelijk moeten aannemen.
5. Doven isoleren zich (ze gaan niet naar vergaderingen, borrels en gaan in de pauze alleen zitten).

HULP- EN DIENSTVERLENING

Cochleaire implantaten

1. Cochleaire implantaten mogen alleen worden aangebracht bij volwassen doven die daarvoor hebben gekozen, niet bij kinderen.
2. Cochleaire implantaten moeten juist bij kinderen worden aangebracht.
3. Cochleaire implantaten zijn de dood voor de dovencultuur.
4. Met cochleaire implantaten proberen de horenden van de dove een horende te maken.
5. Het cochleaire implantaat is een fantastische uitvinding.

Tolken

1. De beste tolken zijn kinderen van dove ouders.
2. Tolken die niet met doven bevriend zijn of zich nooit in de dovenwereld vertonen, kunnen geen goede tolk zijn.
3. Tolken houden zich niet altijd aan de zwijgplicht.
4. Doven verwachten te veel van tolken.
5. Tolken betuttelen de doven.

Psychische hulpverlening

1. Doven hebben meer psychische problemen dan horenden.
2. Dove hulpverleners zijn beter dan horende hulpverleners.
3. Veel psychische problemen zijn eigenlijk communicatieproblemen.
4. Therapeuten moeten de Nederlandse Gebarentaal beheersen.
5. Therapie via een tolk is onmogelijk.

RELATIES

Dove/horende partners

1. Doven kunnen beter een dove partner hebben.
2. In de relatie tussen een dove en een horende is de horende de baas.
3. Dove mannen hebben liever een horende partner.
4. Dove vrouwen hebben liever een dove partner.
5. Horende partners moeten de Nederlandse Gebarentaal beheersen.

GODSDIENST

Religie en handicap

1. God is doof.
2. Godsdiensten onderdrukken mensen met een handicap.
3. Godsdiensten bieden doven troost en steun.
4. Dominees, pastoors enz. moeten zelf doof zijn.
5. Godsdiensten praten ouders van kinderen met een handicap een schuldgevoel aan.

SAMENLEVING

Integratie

1. Integratie is onmogelijk.
2. Integratie is noodzakelijk.
3. Doven hebben de dovenwereld hard nodig.
4. Doven hebben de samenleving veel te bieden.
5. De dovenwereld en de horende wereld blijven altijd gescheiden.

Discriminatie

1. Horenden discrimineren de doven.
2. Doven discrimineren zichzelf.
3. Doven discrimineren elkaar.
4. Doven komen niet voor zichzelf op.
5. Een sterke dovenbeweging is het enige middel tegen discriminatie.

Relatie met de overheid

1. Doven worden minder serieus genomen dan andere gehandicapten.
2. De overheid moet voorlichtingsmateriaal maken in de Nederlandse Gebarentaal.
3. Overheidsinstellingen moeten bereikbaar zijn via de teksttelefoon.
4. Doven betalen net als iedereen belasting, maar krijgen er weinig voor terug.
5. Er moet geld komen voor dovencultuur (theater, poëzie, film, televisieprogramma).

Ondertiteling

1. Er worden te weinig televisieprogramma's ondertiteld.
2. De commerciële omroepen moeten verplicht worden te gaan ondertitelen.
3. Er moet letterlijk ondertiteld worden.
4. Het taalgebruik in de ondertiteling moet worden aangepast aan de doven.
5. Alle Nederlandstalige films moeten ondertiteld worden.

BIJLAGE 3

ORGANISATIES

In deze bijlage worden per thema een of meerdere organisaties genoemd die u kunt benaderen om OOGgetuigen mee voor te bereiden. Daarna volgt een alfabetische lijst van organisaties met hun adres, telefoon- en faxnummer en overige gegevens. In deze lijst zijn de landelijke organisaties opgenomen, de welzijnsstichtingen en de dovenscholen. Plaatselijke organisaties, zoals jongerenclubs of sportverenigingen, kunt u opvragen bij de landelijke organisaties of de welzijnsstichtingen.

Ouderen en jongeren

- Jongeren Commissie (JC)
- Landelijke Organisatie Dove Ouderen (LODO)
- plaatselijke organisaties voor dove ouderen
- plaatselijke jongerenclubs

Mannen en vrouwen

- plaatselijke vrouwenclubs, zoals de Hortus in Amsterdam

Doven met/zonder opleiding

- studenten HBO en Universiteit

Homo's en lesbo's

- Landelijke Werkgroep Roze Gebaar
- plaatselijke afdelingen Roze Gebaar

Doven en slechthorenden

- Nederlandse Vereniging voor Slechthorenden (NVVS) landelijk
- plaatselijke afdelingen van de NVVS

Kinderen van dove ouders

- Stichting CODA Nederland

Horende ouders en dove kinderen

- FODOK
- plaatselijke ouderverenigingen
- dovenscholen

Dove kinderen en hun horende broers en zussen

- Stichting CODA Nederland
- FODOK
- dovenscholen

Nederlandse Gebarentaal

- Nederlands Gebarencentrum
- Universiteit van Amsterdam, algemene taalwetenschappen
- Nederlandse Stichting voor het Dove en Slechthorende Kind (NSDSK)
- Dovenschap
- welzijnsstichtingen (gebarendocenten)
- Allardsoog/Hunneschans

Dovencultuur

- Handtheater
- Vi-taal
- Dovenschap
- welzijnsstichtingen
- Woord & Gebaar

Plaats van de sport

- Nederlandse Bond voor Aangepaste Sporten (NEBAS)
- plaatselijke sportverenigingen

Doven en muziek

- Silhouet (Gerdinand Wagenaar en Mindy Brown)

Theater in NGT

- Handtheater

Docenten NGT: doof of horend?

- Hogeschool van Utrecht
- welzijnsstichtingen (gebarendocenten)

Rugzakje

- Dovenschap
- FODOK
- dovenscholen

Positie van dove medewerkers op dovenscholen

- dovenscholen
- VEDON

Tweetaligheid

- Dovenschap
- FODOK
- dovenscholen

Identificatie

- dovenscholen
- welzijnsstichtingen
- MADIDO

Doven en werk

- MADIDO
- Dovenschap
- Allardsoog/Hunneschans

Cochleaire implantaten

- FODOK
- Dovenschap
- welzijnsstichtingen

Tolken

- Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal (NBTG)
- Stichting Tolkencollectief

Therapeuten / psychische problemen

- RIAGG Doventeams
- VIA

Godsdienst

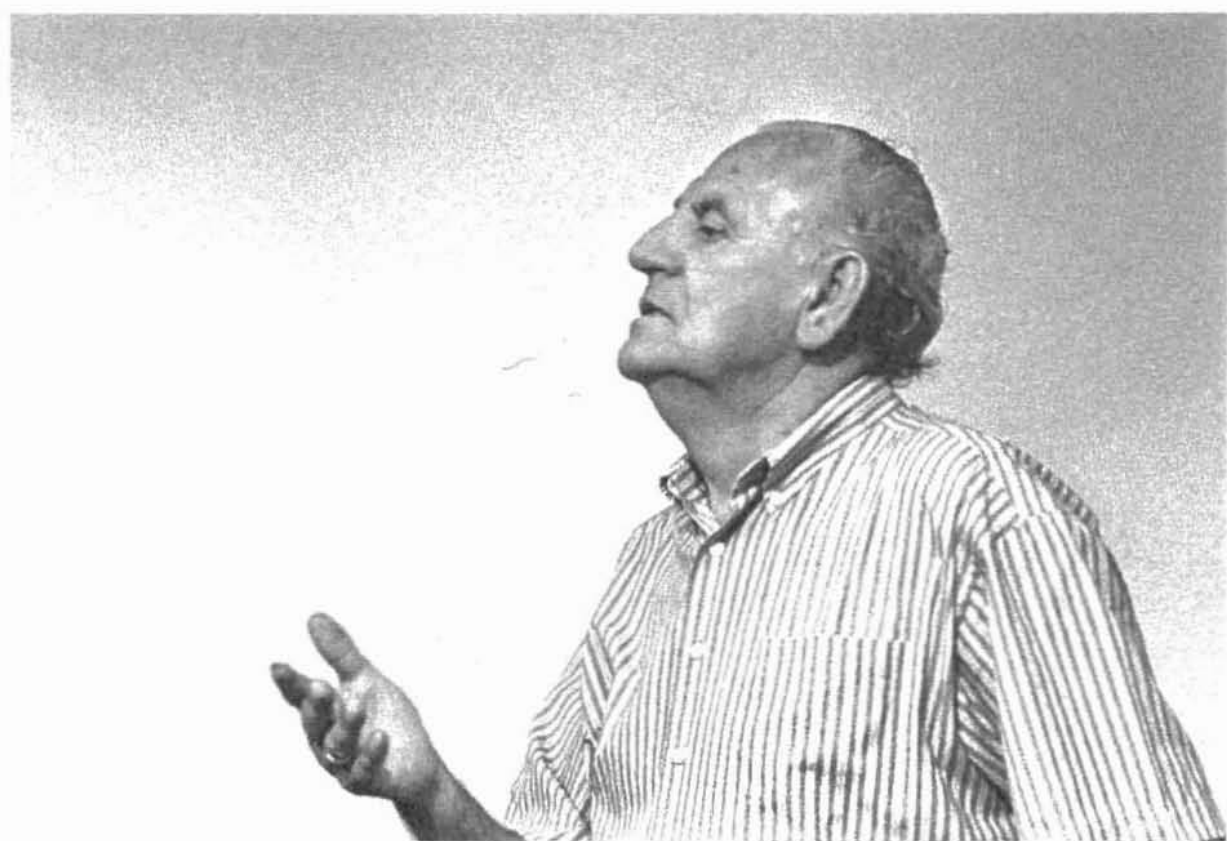
- Nederlandse Christelijke Bond voor Doven (NCBD)
- plaatselijke afdelingen van de NCBD
- dominees en pastoors die diensten voor doven verzorgen

Integratie / discriminatie / informatie van de overheid

- Dovenschap
- welzijnsstichtingen
- Allardsoog/Hunneschans

Ondertiteling en teletekst

- NOS Teletekst

Alfabetische lijst

Allardsoog/Hunneschans

Jarig van der Wielenwei 32
9243 SH Bakkeveen
t 0516 543 838
f 0516 543 839
tt 0516 543 840
e-mail aohs@noord.bart.nl

Dovenschap

Postbus 323
3500 AH Utrecht
tt 030 297 06 00
t 030 297 08 00
f 030 297 00 30
e-mail info@dovenschap.nl
www.dovenschap.nl

Dovenscholen

A.G. Bell Scholengemeenschap
Burgemeester Eliasstraat 76
1063 EX Amsterdam
t 020 613 11 33 / 611 12 13
tt 020 613 00 70

Joh. C. Ammanschool
Jan Sluytersstraat 9
1062 CJ Amsterdam
t 020 617 86 17

Christelijk Instituut voor Doven Effatha
Effathalaan 31
2275 TH Voorburg
t 070 307 35 00
f 070 307 36 00

Instituut voor Doven
Theerestraat 42
5271 GD Sint Michielsgestel
t 073 55 88 111
tt 073 55 88 378
f 073 55 12 157

Koninklijk Instituut voor Doven H.D. Guyot
Rijksstraatweg 63
9752 AC Haren
t 050 534 39 41

Koninklijke Ammanstichting
Ammanplein 2-4
3031 BA Rotterdam
t 010 413 22 80

FODOK

Postbus 754
3500 AT Utrecht
t 030 29 00 360
f 030 29 00 380
bezoekadres: Churchillaan 11 Utrecht

Handtheater

p/a Theater 't OOG
Bilddijkkade 60
1053 VN Amsterdam
tt 020 689 56 57
t 020 4123 821
f 020 689 56 57

Hogeschool van Utrecht

Seminarium voor Orthopedagogiek
Archimedeslaan 16
3584 BA Utrecht
Projectleider: Ton Stiekema
Studieleider: Beppie van de Bogaerde
t 030 254 72 66

Jongeren Commissie (JC)

Stichting Belangen Nederlandse Dove
Jongeren
Postbus 19
3500 AA Utrecht
Bezoekadres: Kerkstraat 1
tt/f 030 688 02 24

Landelijke Organisatie Dove Ouderen (LODO)

Voorzitter: Freek Wijkhuisen
Penningmeester: vacant
Bestuursleden: Martie Koolhof en
Annemarie Hoogenboom
Medewerker statuten: Jo Vermeulen
Secretaris: Ria van Hoesel

Van den Bergh van Eysingsplantsoen 82
2082 XE Santpoort
tt/f 023 538 59 38

Landelijke Werkgroep Het Roze Gebaar

Jolanda van Dam, waarnemend voorzitter
Fons Kenkhuis, secretariaat
Eduard Leuw, penningmeester
Joni Oyserman, tweede penningmeester
Martijn Kamphuis, jongeren

tt/f 020 418 97 35

MADIDO

Postbus 751
3430 AT Nieuwegein
bezoekadres: Appelvink 1
t 030 605 12 19
tt 030 605 45 40
f 030 605 49 64
e-mail def@madido.com

Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal (NBTG)

Postbus 222
3000 AE Utrecht
t 030 276 99 70
f 030 271 28 92
tt 030 273 04 59

Nederlandse Bond voor Aangepaste Sporten (NEBAS)

Jan Bloemkolk, coördinator Dovensport
Postbus 200
3980 CE Bunnik
tt 030 659 73 00
f 030 659 73 76

Nederlandse Christelijke Bond voor Doven (NCBD)

Willy Brandtlaan 40
6716 RK Ede
tt 0318 698 130
t 0318 698 100
f 0318 698 120

Nederlands Gebarencentrum

John F. Kennylaan 99
3981 GB Bunnik
tt 030 65 65 414
t 030 65 65 407
f 030 65 65 408
e-mail gebarenc@cistron.nl

Nederlandse Stichting voor het Dove en Slechthorende Kind (NSDSK)

Oranje Nassaulaan 49
1075 AK Amsterdam
t 020 664 11 51

Nederlandse Vereniging voor Slechthorenden (NVVS)

Postbus 9505
3506 GM Utrecht
t 030 261 76 16
f 030 261 66 89
tt 030 261 76 77

NOS Teletekst

Postbus 26250
1202 JE Hilversum
bezoekadres: Sumatralaan 45
tt 035 677 42 17
f 035 621 25 58

RIAGG Doventeams

RIAGG Doventeam
Keizersgracht 473-479
1018 DL Amsterdam
t 020 520 97 00 / 520 97 74
tt 020 520 98 10
f 020 623 46 76

RIAGG Doventeam
Postbus 86
9700 AB Groningen

RIAGG Doventeam Midden-Limburg
Van Berlostraat 26-b
6001 EG Weert

GOUDT
Postbus 530
6710 BM Ede
t 0318 63 38 12
tt 0318 62 55 56
f 0318 62 53 83

Silhouet

Gerdinand Wagenaar en Mindy Brown
Ingenhouszplein 10
2522 BA Den Haag
t 070 395 15 88

Stichting CODA Nederland

p/a Mevrouw Nederlof
Weerdstraat 57
7941 XK Meppel
t 0522 260 304

Stichting Tolkencollectief

Boekhorsterweg 6
8431 CX Oosterwolde
f 0516 513 938

Universiteit van Amsterdam

Algemene taalwetenschappen

t.a.v. Prof. dr A. Baker
Spuistraat 210
1012 VT Amsterdam
t 020 525 38 53
f 020 525 30 21
e-mail: aebaker@let.uva.nl

Vereniging te bevordering van onderwijs en opvoeding aan doven in Nederland (VEDON)

p/a Mevrouw Fink Jansen
Vlinderstraat 57
5345 EA Oss

VIA (Robert Fleurystichting)

Veursestraatweg 185
2264 EG Leidschendam
t en tt 070 444 13 41
f 070 444 13 43

Vi-taal / De Gebarenwinkel

Stationsweg 93
2515 BK Den Haag
t 070 388 20 27
tt 070 388 20 62
f 070 388 24 71
e-mail vitaal@denhaag.org

Welzijnsstichtingen

Een recente lijst is op te vragen bij Dovenschap.

BIJLAGE 4

VOORBEELDBRIEF

OOGgetuigen **over de Nederlandse Gebarentaal**

OOGgetuigen is een serie 'rechtszittingen'.
De rechter leidt de discussie.
De openbare aanklager valt aan.
De advocaat verdedigt.
Het publiek geeft zijn mening en beslist.

Datum	vrijdagavond 13 juni
Tijd	20.00 uur
Onderwerp	erkenning van de Nederlandse Gebarentaal
Voertaal	Nederlandse Gebarentaal
Rechter	Herman Scheper
Openbare aanklager	Wim Emmerik
Advocaat	John van Gelder
Griffier	Henk Buter
Toegang	f 5,00
Reserveren	teksttelefoon en fax 020 689 56 57

BIJLAGE 5

Zet de stellingen met grote letters op een A4 en vergroot dat naar A3

HORENDE IN DE
DOVENWERELD
SPELEN DE **BAAS**

BIJLAGE 6

BENODIGDHEDEN

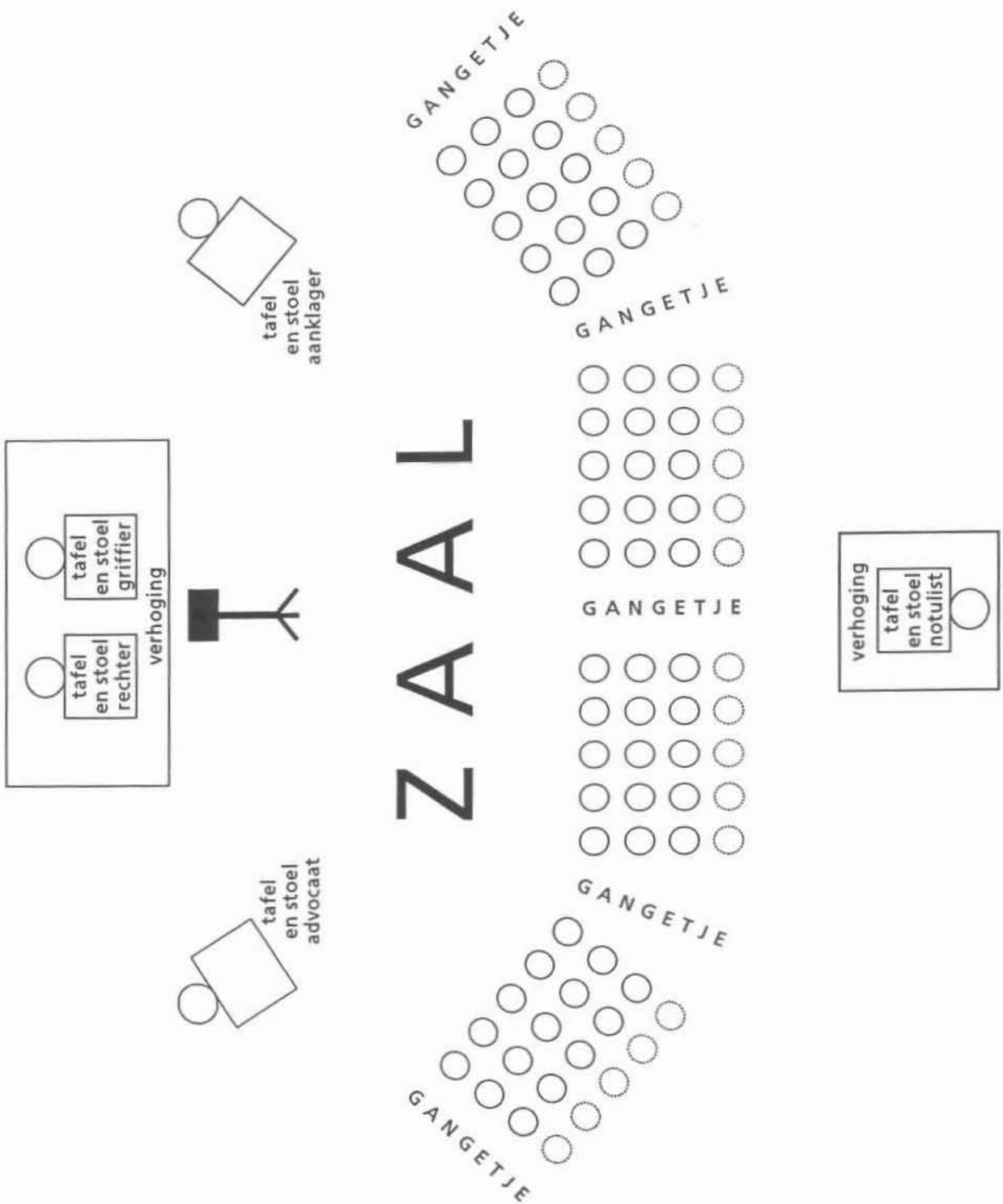
Bij Handtheater kan een koffer worden gehuurd met de volgende attributen:

- 3 toga's
- 3 beffen
- 3 zwarte tafelkleden
- 4 zwarte mappen
- 1 voorzittershamer (voor de rechter)
- 1 (muziek)standaard
- 3 handleidingen
- 3 setjes verslagen van OOGgetuigen 1 tot en met 5.

De koffer kan worden gehuurd bij Handtheater.

Handtheater
p/a Theater 't OOG
Bilderijkkade 60
1053 VN Amsterdam
t 020 412 38 21
f en tt 020 689 56 57

BIJLAGE 7

COLOFON

OOGgetuigen is een initiatief van Theater 't OOG en wordt uitgevoerd door Handtheater in samenwerking met Woord & Gebaar.

tekst	Mieke Julien
foto's	Syll Schaap
vormgeving	Hilde Salverda

OOGgetuigen is totstandgekomen dankzij een financiële bijdrage van:

- Fonds Vorming en Educatie van Doven
- Juliana Welzijn Fonds
- Stichting Anton Jurgens Fonds
- Nationaal Revalidatie Fonds
- Stichting het R.C. Maagdenhuis.

© Handtheater, Amsterdam 1998.

